

Θεατρικό παιχνίδι ένας άλλος δρόμος για την απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων στην προσχολική ηλικία

Παπάζογλου Παναγιώτης,
Υπεύθυνος Σχολικών Δραστηριοτήτων Π.Ε. Καβάλας
MSc στην Παιδαγωγική του Θεάτρου





Με μια πρώτη ματιά

- Το Θεατρικό παιχνίδι αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο εκπαίδευσης και προσέγγισης της διδασκαλίας.
- Συνδυάζει το παιχνίδι, τη φαντασία, την τέχνη, την κίνηση με στόχο τη βιωματική γνώση.
- Επιτρέπει στα παιδιά να αποβάλλουν το άγχος, να εκφράζονται ελεύθερα χωρίς να φοβούνται την αξιολόγηση, τον έλεγχο και τον πιθανό κίνδυνο της απόρριψης.
- Μέσα από τις θεατρικές τεχνικές ενισχύεται η κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών, η δημιουργία ομάδων, καθώς και η ανάπτυξη και βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων.



Τι είναι το Θεατρικό παιχνίδι

Το Θεατρικό παιχνίδι είναι συνδυασμός θεάτρου και παιχνιδιού.

- Από τη μια χρησιμοποιεί όλες τις τεχνικές του εκπαιδευτικού θεάτρου (Παγωμένες Εικόνες, Αυτοσχεδιασμοί, Ανίχνευση Σκέψεων, Παντομίμα, Παιγνίδια Ρόλων...)
- και από την άλλη, ως παιχνίδι, σημαίνει ότι υπάρχουν κανόνες, τους οποίους τα παιδιά «υποχρεούνται» να τηρούν



Τι αποκομίζει το παιδί μέσω του Θεατρικού παιχνιδιού

- Οδηγείται σε γνωστικές δεξιότητες
- Αποκτά τη δυνατότητα αυξημένης δημιουργικότητας και της αυτοέκφρασης
- Πετυχαίνει την ανάπτυξη των επικοινωνιακών του δεξιοτήτων
- Αναπτύσσει την ικανότητα ωρίμανσης, αυτοπειθαρχίας και επίλυσης προβλημάτων
- Καλλιεργεί την ομαδικότητα και την κοινωνικότητά του



Ο εκπαιδευτικός ως εμπυχωτής επιδιώκει

- να μπορεί να αφήνει ελεύθερο το σώμα του
- να αποβάλλει τις έμφυτες συστολές και ψυχοσωματικές αναστολές
- να στέκεται απέναντι στα παιδιά με χαλαρότητα και γαλήνη
 - να είναι ενθουσιώδης και με διάθεση για ενθάρρυνση
- να είναι οικείος και ανθρώπινος, ώστε να εμπνέει την ομάδα του και να της δίνει κίνητρα



- να θέτει τους στόχους και να οργανώνει το περιβάλλον, μέσα στο οποίο θα κινηθούν τα παιδιά και θα ενισχύσουν τα ενδιαφέροντά τους, τις ανάγκες τους, τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις εμπειρίες τους
- να εμπνέει ασφάλεια στο παιδί, αφού σε αυτό το πλαίσιο, του δίνει τις ευκαιρίες να λειτουργεί με τρόπους που του δίνουν ευχαρίστηση
- να είναι σε θέση να ενεργοποιήσει τον ψυχικό και τον πνευματικό κόσμο των παιδιών, να διεγείρει τη φαντασία τους, να θέσει το πλαίσιο της αυτενέργειάς τους, να συνεργαστεί με την ομάδα διατηρώντας τη συνοχή της και φυσικά να έχει την ευθύνη για τον τρόπο που οργανώνεται και εφαρμόζεται το σχέδιό του





Κοινωνικές δεξιότητες

Θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν σε έξι κατηγορίες:

- **Διαπροσωπικές συμπεριφορές**, που αφορούν την ικανότητα των παιδιών να δημιουργούν φιλίες, να συστήνονται σε μια ομάδα, να ζητούν τη βοήθεια κάποιου και να δέχονται σχόλια, αλλά και να κάνουν οι ίδιοι σχόλια για τους άλλους.
- *Αυτές που αναφέρονται στον **θετικό αντίκτυπο της συμπεριφοράς του ατόμου στους συνομηλίκους**. Οι κοινωνικές δεξιότητες αυτές εκτιμώνται από τους συνομηλίκους και αφορούν την ικανότητα του ατόμου να ενημερώνει αλλά και να ενημερώνεται σχετικά με κάτι, να συνεργάζεται στο πλαίσιο μιας ομάδας και να κατανοεί τα συναισθήματα των άλλων.*



Κοινωνικές δεξιότητες

- Αυτές που αναφέρονται στον **θετικό αντίκτυπο που έχει η συμπεριφορά του ατόμου στον εκπαιδευτικό** εντός του εκπαιδευτικού πλαισίου. Οι δεξιότητες αυτές αφορούν την προσεκτική ακρόαση του εκπαιδευτικού, την εκδήλωση μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς απέναντί του και το να ακολουθούν τις οδηγίες του.
- Ως προς την **ατομική συμπεριφορά του ατόμου**, είναι οι δεξιότητες που θα βοηθήσουν το παιδί να συμμετέχει σε μια κοινωνική περίπτωση, αξιολογώντας την και ελέγχοντας τα συναισθήματα και το θυμό του.



Κοινωνικές δεξιότητες

- **Δεξιότητες διεκδίκησης:** κατηγορία κοινωνικών δεξιοτήτων, οι οποίες θα βοηθήσουν το μαθητή να εκφράζει τις ανάγκες του χωρίς επιθετικό τρόπο, διεκδικώντας τις με ήρεμο τρόπο.
- **Επικοινωνιακές δεξιότητες,** οι οποίες και περιλαμβάνουν τις δεξιότητες συνομιλίας, εκείνη της διαπροσωπικής επίλυσης προβλημάτων και της ανταπόκρισης του συνομιλητή.

ΚΛΕΙΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ:

- Στα συμπεράσματα των μελετών, αναφέρεται το ότι το θεατρικό παιχνίδι, ακόμα κι αν δεν αποτελεί την απόλυτα εξειδικευμένη μέθοδο, είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί τόσο προς την κατεύθυνση της απόκτησης των κοινωνικών δεξιοτήτων, όσο και της βελτίωσης των διαμαθητικών σχέσεων.



ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Α' ΦΑΣΗ

Φάση απελευθέρωσης

- Αυτό το στάδιο έχει σκοπό μέσα από τα παιχνίδια να δημιουργήσει ένα ευχάριστο κλίμα επικοινωνίας
- να πετύχει την εξοικείωση με θεατρικές τεχνικές
- να προωθήσει ομαλά τη συγκρότηση της ομάδας
- να κινητοποιήσει τα παιδιά για σωματική έκφραση και δράση



Β'ΦΑΣΗ

Φάση αναπαραγωγής

- Στη φάση αυτή οδηγούμε την ομάδα στο θέμα που έχουμε προετοιμάσει.
- Τους προτρέπουμε να υποδυθούν ρόλους, παρατηρούμε και ενθαρρύνουμε, ώστε κάθε παιδί να επικοινωνεί με την υπόλοιπη ομάδα, μέσα από τη συμπεριφορά του ρόλου που έχει επιλέξει.
- Ενθαρρύνουμε τη σύνθεση των ρόλων που αναδύονται. Τα παιδιά ενώνονται μέσα από τις συμβάσεις που παρέχουν οι ρόλοι. Έτσι δημιουργούνται υποομάδες ρόλων.



Γ' ΦΑΣΗ

Σκηνικός αυτοσχεδιασμός/σκηνική αυτοσχέδια δράση

- Σε αυτή τη φάση τα παιδιά παρουσιάζουν στους συμπαίκτες τους τα θέματα με όποιο τρόπο θέλουν, χωρίς αυτό να είναι ένα τελικό αποτέλεσμα.
- Με τη βοήθεια του εμψυχωτή χρησιμοποιούν τα δομικά στοιχεία του θεάτρου (ρόλος, χώρος χρόνος, δραματική ένταση κ.λπ.), αλλά και τις τεχνικές του δράματος.
 - Στη διάρκεια της σκηνικής δράσης το παιδί συνειδητοποιεί τη σχέση του με άλλα πρόσωπα και ανακαλύπτει τις προεκτάσεις του ρόλου.



Δ΄ Φάση: Φάση ανάλυσης.

Είναι στην κρίση μας ως εμπυχωτές και στην ανάγκη της ομάδας αν θα εφαρμοστεί η φάση αυτή. Τα μέλη της ομάδας συζητούν όσα είδαν κι έκαναν, ζητούν διευκρινήσεις από τους άλλους που έπαιξαν, λένε τη γνώμη τους για το θέμα, τους ρόλους, τη «λύση» που διάλεξαν.



Εφαρμόζοντας στην πράξη ένα θεατρικό παιχνίδι: Το μεγάλο ταξίδι του Μελένιου

Α. ΦΑΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ

- κίνηση στον χώρο, κίνηση και επαφή με τα άλλα παιδιά
- παιχνίδια μεταμορφώσεων: φύλλα που τα παρασέρνει ο άνεμος, πουλί που πετάει τη νύχτα...
- παιχνίδια ομαδικών μεταμορφώσεων: ένα δάσος, μια μηχανή



Β. ΦΑΣΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

- Με τη βοήθεια του παραμυθιού προετοιμάζουμε τον φανταστικό σκηνικό χώρο της σκοτεινής αποθήκης, όπου θα εξελιχτεί η ιστορία και οδηγούμε τα παιδιά σε αυτόν. **Μουσική**
- Παρουσιάζονται ένας - ένας οι ρόλοι και τα παιδιά καλούνται να τους εκφράσουν με τα σώματά τους. Τα παιδιά, σε ρόλο ντενεκεδάκι, κινούνται στο χώρο και με ένα σήμα του εμπυχωτή παγώνουν όπου βρίσκονται. Όποιον αγγίζει ο εμπυχωτής μπορεί να απαντά σε ερωτήσεις, ως ρόλος.



Στη συνέχεια ο εμπυχωτής σε ρόλο γέρου ποντικού αφηγείται την ιστορία της αποθήκης και λέει στον Μελένιο ότι μόνο ένας τρόπος υπάρχει να φύγει και αυτός είναι πολύ δύσκολος. Αν όμως τα καταφέρει, θα μπορέσει να φτάσει στην Ντενεκεδούπολη.

Η απόφαση για το αν θα φύγει ή θα μείνει θα παρθεί από την ομάδα, με την τεχνική του διαδρόμου των σκέψεων.



Γ' ΦΑΣΗ

Φάση Σκηνικός αυτοσχεδιασμός/σκηνική αυτοσχέδια δράση

«Όταν έπεσε το βράδυ τα ντενεκεδάκια κοιμήθηκαν στα τέσσερα ράφια κοντά στον Μελένιο». Με αυτόν τον τρόπο χωρίζουμε τα παιδιά σε τέσσερις ομάδες ή όσες θέλουμε. Ο εμπνευστής τους λέει ότι, όταν ο Μελένιος κοιμήθηκε, ονειρεύτηκε τον τρόπο που θα έφευγε και τι θα έκανε, όταν πια θα ήταν ελεύθερος.

Η κάθε ομάδα θα προετοιμάσει και θα παρουσιάσει τη δική της ιστορία.



Δ΄ Φάση: Φάση ανάλυσης

Όταν οι παρουσιάσεις τελειώσουν, ο
εμπυχωτής καλεί τα παιδιά να κάνουν
ένα μεγάλο κύκλο. Βάζει ένα χαρτί
στον κέντρο του κύκλου και τους
ζητάει να ζωγραφίσουν όλοι μαζί την
Ντενεκεδούπολη του Μελένιου.

Μουσική



Κλείνοντας, να θυμάμαι τι κερδίζω μέσα από την εφαρμογή του Θεατρικού παιχνιδιού:

- Μέσα από τη κατάργηση της σχέσης επιτυχίας-αποτυχίας, στο **Θεατρικό παιχνίδι**, το παιδί νιώθει ελεύθερο να εκφραστεί όπως εκείνο θέλει, αφού δεν φοβάται μήπως κάνει λάθος. **Ο φόβος της αποτυχίας** πρέπει να πάψει να καταδιώκει το παιδί, ακόμα και όταν παίζει. Ο φόβος δεν ενθαρρύνει. Καταδιώκει τυφλά.
- Το παιδί θα αποκτήσει **εσωτερική σταθερότητα**, θα ενισχύσει τα θετικά εκείνα συναισθήματα, θάρρος, τόλμη, αποφασιστικότητα, εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, έτσι ώστε να στέκεται και να αγωνίζεται σε όλες τις καταστάσεις που μπορεί να διαταράξουν τη ψυχική του ισορροπία.



•**Συναίσθηση της ταυτότητας του:** Μέσα σε ένα ρόλο που υιοθετεί μόνο του, το παιδί προβάλλει με συγκεκριμένο ή αφηρημένο τρόπο τις εμπειρίες του, φορτίζοντας αυτό το ρόλο με τα προσωπικά του βιώματα, τη φαντασία και τις ανάγκες του. Μέσα σε μια Θεατρική πράξη όλοι οι ρόλοι είναι φορτισμένοι -τόσο αυτοί που ερμηνεύει το κάθε παιδί όσο και οι άλλοι που δέχεται ως Θεατής. Με αυτόν τον τρόπο φτάνουν σε ένα βαθμό **συνειδητοποίησης μιας κατάστασης** αλλά και **των αναγκών** ενός ατόμου, σε μια συγκεκριμένη **χρονική περίοδο** και σε ένα συγκεκριμένο **χώρο**.

•**Ένσυναίσθηση-ευαισθησία:** Με τη Θεατρική δράση του δίνεται η δυνατότητα για ανακάλυψη ή παιχνίδι ρόλων, του επιτρέπει, δηλαδή, να φανταστεί τον εαυτό του σαν τον άλλο, να προσπαθήσει μέσα από όλα αυτά να αναγνωρίσει τον εαυτό του μέσα στον άλλο και να τον νιώσει.



Αντιμετώπιση του διάλογου, της «πλοκής», των συγκρούσεων:

Η ομάδα εμπερικλείει μέσα της άτομα με διαφορετικές προσωπικότητες. Έτσι οι συγκρούσεις τις περισσότερες φορές είναι αναπόφευκτες. Η πρόκληση βρίσκεται στο να μάθουν τα παιδιά να διαχειρίζονται μόνο τους τέτοιου είδους καταστάσεις, πάντα προς όφελος της ομάδας. Είναι σημαντικό σε αυτό το στάδιο ο εμψυχωτής να μη παρεμβαίνει διαρκώς, αλλά να εμπιστευτεί τα παιδιά και τις λύσεις που θα βρούνε. Το θεατρικό παιχνίδι, εφόσον πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις, ενεργεί σαν ρυθμιστικός παράγοντας του συναισθηματικού φόρτου, των εντάσεων και της επιθετικότητας. Αυτή η διοχέτευση της εσωτερικής έντασης προκαλεί τις επιθυμητές εσωτερικές εξισορροπήσεις.



ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ!

